

خروج از موروئه طالبانی

سید نعمت‌الله عبدال‌حجیمزاده

انتشار تصاویر ویدئویی مربوط به ضرب و شتم نظر محمد مشهور به خاشه جوان قندهاری به سرعت خیرساز شد. این طنز پر داز مشهور افغانستان به دلیل بذله‌گویی و فکاهی‌هایش شخصیتی پر طرفدار در میان مردم افغانستان بود اما نیروهای طالبان او را در ۲۲ ژوئیه از خانه‌اش در شهرستان دند از ولایت قندهار بیرون برده و بعد از ضرب و شستم، تیرباران کردند. طالبان مسئولیت اعدام او را به عهده گرفت، هر چند که مدعی‌اش شد او در عملیات چریکی کشته شده است. این اتفاق در نظر بسیاری در افغانستان پیش‌در آمد بازگشت طالبان به عرصه سیاسی، اجتماعی و فرهنگی افغانستان است که بعد از پیشروی‌های اخیر این گروه قوت گرفته و باعث شده است تا این مسئله بیش از هر موقع دیگری مورد توجه قرار بگیرد که وضعیت افغانستان چگونه خواهد شد و پیشروی‌های اخیر طالبان چه آینده‌ای را برای این کشور رقم خواهد زد؟ هر چند که به سختی می‌توان وضعیت افغانستان حتی در آینده‌ای نزدیک را نیز پیش‌بینی کرد اما دست‌کم تحولات قابل توجهی هم در گروه طالبان و هم در سوی طرف مقابل رخ داده که در این چند سال بی‌سابقه بوده است.

طالبان در ۲ جبهه

نیروهای طالبان پیشروی‌های خود را همزمان باخروج نیروهای امریکایی از افغانستان شروع کردند. در ابتدا تصور می‌شد که طالبان بیشتر شهرها و شهرستان‌های کوچک را هدف قرار می‌دهد که چندان حمایت نظامی از آنها نمی‌شود اما حالا معلوم شده که این گروه امیدوار است دست‌کم برخی از مراکز استان‌های افغانستان را نیز تحت تصرف خود را درآورد. از این روست که طالبان فشار نظامی خود را برای تصرف شهرهایی نظیر هرات در غرب، لشکر گاه در مرکز استان هلمند و شهر قندهار در جنوب بیشتر کرده‌اند و این در حالی است که تمامی شهرستان‌های استان هلمند را به تصرف خود در آورده‌اند و نیروهای دولتی را بخش‌هایی از شهرستان‌های کجکی و گرشک را در اختیار راند. هر چند که مقامات نظامی افغانستان خبر از بازپس‌گیری برخی از شهرهای دهنده اما روشن است که این خبرها بیشتر حکایت از دست به دست شدن مناطق دارد تا اینکه به معنای تسلط دوباره نیروهای دولتی بر شهرهایی باشد که کنترل آنها را طی این مدت از دست داده‌اند. در واقع، نبردهای اخیر دو جبهه به‌طور کامل متفاوت را به نمایش گذاشت. یک جبهه نیروهای دولتی که

علی سلطانی فرد

پس از گذشت ۱۰ سال از آغاز یبرداری اسلامی در تونس، این کشور هم اکنون دچار بحران سیاسی شده است. تونس به عنوان یکی از نمونه‌های موفق مومو کراسی شکل‌گیری خیزش‌های عربی به‌شمار می‌رفت اما هم‌اکنون این کشور شاهد کودتایی علیه جنبش اخوان المسلمین تونس است. دوشنبه گذشته، قیس السعید، رئیس‌جمهور و نهب‌نخست‌وزیر در سمت خود عزل و فعالیت پارلمان را نیز تعلیق کرد. نیروهای نظامی همچنین از ورود راشد الغنوشی رهبر حزب‌التنهضه و رئیس پارلمان به مجلس

رویکرد

سید نعمت‌الله عبدال‌حجیمزاده

حدود سی سال ۱۳۹۵ بود که مقامات ترکیه اعلام کردند قصد دارند در مرز خود با ایران اقدام به ایجاد یک دیوار مرزی نمایند تا از این راه علاوه بر ممانعت از ورود مهاجران غیر قانونی، با قاچاق کالا مبارزه کنند و در نهایت سبب یالابردن امنیت خود در برابر حرکت نیروهای حزب کارگران کردستان (پ‌ک‌ک) میان دو کشور شوند. البته این اولین نمونه دیوار کشی دولت‌ها نیست، دیوار برلین، دیوار کشی میان آمریکا و مکزیک به دستور ترامپ، دیوار‌های میان فلسطینیان و رژیم اسرائیل، دیوار میان قبرستان و چین و از این دست، پیش‌تر هم رخ داده‌اند. به هر روی دولت‌ها صلاح مرزهای خودشان را می‌دانند. اما آیا هدف واقعی ترکیه از دیوارسازی میان دو کشور به همین موارد ختم می‌شود؟

اهداف اعلامی:

ممانعت از مهاجرت‌های غیرقانونی؛ اخیراً اعلام شد به سبب افزایش تنش در افغانستان و قدرت‌گیری طالبان، ترکیه بیم دارد با مسیل مهاجران افغان مواجه شود و دیوارسازی را راه مناسبی برای جلوگیری از این رخداد می‌داند. حال چند موضوع مطرح می‌شود؛ اول اینکه مگر مهاجرت افغان‌ها از چند سال پیش آغاز شده و در آن دوره وضعیت افغانستان نیز چنین نبوده است. دوم اینکه جمهوری اسلامی ایران از گذشته تاکنون با مهاجران غیرقانونی برخورد مناسب داشته و به عنوان یک دولت قدرتمند در منطقه مانع از خدشه‌دار شدن امنیت مرزهایش شده است. اما این اقدام ترکیه چنین به ذهن می‌رسد که ایران دولت ضعیفی است و قادر به تأمین امنیت خود نمی‌باشد و تبدیل به کریدور مهاجرت غیرقانونی شده است. مبارزه با پ‌ک‌ک و قاچاق کالا؛

خروج از موروئه طالبانی

انگیزه چندان‌ی برای پایداری در برابر نیروهای طالبان ندارند و گذشته از کمبود تجهیزات و تسلیحات لازم یا برنامه و طرح مشخص نظامی برای مقابله با هجوم طالبان، فاقد انگیزه لازم برای ایستادگی هستند. جبهه طالبان برخلاف این یکی، امیدوار به پیروزی نهایی است و خروج نیروهای امریکایی این امید را به نیروهای آن داده است که می‌توانند با تصرف شهرهای افغانستان بار دیگر کنترل این کشور را به دست بگیرند. علاوه بر این، سفرهای متعدد هیئت طالبان به کشورهای مختلف حاکی از این است که طالبان تنها به فکر جبهه نظامی و دست‌ساوردهایش در آن نیست بلکه سعی می‌کند با این سفرها مشروعبیت سیاسی در سطح بین‌الملل به دست بیاورد و شاید در این بین، محتلمان تازه‌ای نیز برای خود دست و پا کند. صرف هیئت طالبان به پکن از این جهت جایز اهمیت است و نشان می‌دهد که طالبان به جز کشورهای منطقه‌ای و روسیه، پکن را هم در محاسبات خود در نظر دارد و سعی می‌کند تا نقش یکن برای استقرار سیاسی خود بهره‌برداری کند.

مقاومت‌های محلی

عقب‌نشینی‌های پی در پی نیروهای دولتی در برابر هجوم گسترده طالبان باعث شده است که گروه‌های محلی برای دفاع از روستاها و

دست داشت. لازم به یادآوری است که طالبان در طول چند سال‌ی که از ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۱ بر افغانستان حکومت می‌کرد چندان ارتباطی با جهان خارج نداشت و به جز سه کشور پاکستان، امارات متحده عربی و عربستان سعودی، هیچ کشور یا سازمان بین‌المللی حکومت را را به رسمیت نمی‌شناخت. علاوه بر این، طالبان حتی با این سه کشور نیز رفت و آمدهای چندان‌ی نداشت و چنین به نظر می‌رسید که ازناوطلبی اصل مسلم این گروه در برابر جهان خارج است؛ چیزی شبیه به دکترین انزواطلبی امریکا قبل از جنگ دوم جهانی که به دکترین مونروئه معروف است. طالبان امروز متفاوت از گذشته شده است. هیئت عالی‌رتبه سیاسی آن مدام در تحرک است و کمتر خبری از آن انزواطلبی مسلم در این گروه هست. در مقابل، دولت افغانستان با اعتماد به امریکا گمان می‌کرد که چندان نیازی به تعامل گسترده با جهان خارج ندارد و این اعتماد تا حدی بود که حتی نماینده‌ای در چندین دور مذاکرات مستقیم بین آمریکا و طالبان نداشت. حالا نتیجه این اعتماد را می‌توان دید و معلوم شد که امریکا با ترک سریع و عجولانه افغانستان، دولت کابل را در وضعیت‌ی قرار داده است که چندان شهرستان‌ها، مراکز استان‌ها نیز در خطر سقوط به دست طالبان باشند. نتیجه این اعتماد حتی در گزارش دفتر بازرس ویژه امریکا برای بازرسی افغانستان، سنیگار، نیز منعکس شده است که می‌گوید: «توافقنامه دو حه میان امریکا و طالبان به جای اینکه در گفت‌وگوها میان دولت افغانستان و طالبان پیشرفتی ایجاد کند، باعث شدت یافت حملات شورشیان طالبان شده است.» بنا بر این گزارش، عملکرد امریکا در افغانستان نشان می‌دهد که یا دو برابر شدن حملات طالبان بعد از توافق بین واشنگتن و این گروه، دولت افغانستان با بحران موجودیت روبرو شده است. دولت کابل معمولاً به سفرهای هیئت طالبان و نحوه استقبال از آن اعتراضی کرده است اما توجهی به این نکته نداشته که بازگراگان خارجی به تنها آن نگاه سابق را به طالبان ندارد بلکه به دلیل خروج عجلانه امریکا از افغانستان، دولت کابل را در وضعیت‌ی نمی‌بینند که بتواند در برابر طالبان نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد. بنابراین نحوه تعامل دو سوی دولت کابل و طالبان با جهان خارج باعث تغییر دیدگاه‌ها نسبت به گذشته شده است و تردیدی نیست که این تغییر دیدگاه بر آینده افغانستان و مشارکت طالبان در قدرت تأثیر گذار خواهد بود.

دورنما

استارت شکننده مذاکرات

ثبات راهبردی امریکا – روسیه

دکتر سیدرضا میطر

به‌رغم آغاز بر تنش روابط امریکا و روسیه در دوره ریاست جمهوری بایدن و موضع‌گیری‌های ضدروسی واشنگتن اما اکنون تحولی مهم در زمینه توافقات استراتژیک بین این دو قدرت بزرگ هسته‌ای صورت گرفته است. اقدام مهم دولت بایدن در موافقت با تمدید پیمان استارت جدید در بهمن ۱۳۹۹ (فوریه ۲۰۲۱) که کاملاً برخلاف رویه دولت ترامپ در زمینه خروج از پیمان‌های هسته‌ای میان‌برد (آی ان اف) و پیمان آسمان‌های باز بود، امید جدیدی برای جلوگیری از گسترش تسلیحات هسته‌ای و حفظ ثبات و امنیت جهانی ایجاد کرد. این اقدام مقدمه‌ای بر توافق امریکا و روسیه در زمینه آغاز دسر جدیدی از مذاکرات هسته‌ای تحت عنوان مذاکرات ثبات راهبردی بود. روسیه درصدد است تا با پیشبرد مذاکرات هسته‌ای و موشکی با دولت جدید امریکا زمینه‌احیای دیگر معاهدات تسلیحاتی مانند پیمان نیروهای هسته‌ای میان‌برد (آی ان اف) و نیز پیمان آسمان‌های باز را که دولت ترامپ، امریکا را از آنها خارج ساخته است، فراهم کند. از دیدگاه مسوادامه بقای پیمان‌های کنترل تسلیحات شرط مهمی برای حفظ ثبات و امنیت جهانی است.

آغاز نامیدکننده

پس از مدت‌ها انتظار سرانجام مذاکرات ثبات

دولت بایدن در راستای رویکرد کلی امریکا

که همواره دشمنان و رقبای خود را مورد اتهام قرار داده است و خود را میراث‌ر هر گونه اقدام یا رویه نادرست نشان می‌دهد، در این باره نیز تلاش کرد تا به نحوی خطر هسته‌ای ادعایی از جانب روسیه را دلیل اقدامش برای تمدید پیمان استارت جدید قلمداد کند. در حالی که واقعیت این است که امریکا به‌خصوص در دوره زمامداری ترامپ‌گام‌های بزرگی را در راستای نوسازی هسته‌ای در ابعاد زمینی، دریایی و هوایی برداشته و میلیاردها دلار را به تجهیز دوباره زرادخانه هسته‌ای خود اختصاص داده

و این روند در دوره بایدن نیز تداوم یافته است. در بودجه دفاع جدید دولت بایدن برای اسال ۲۰۲۲ مبلغ چشمگیری برای نوسازی زرادخانه هسته‌ای امریکا اختصاص یافته است.

در حال عین بایدن وعده داد که روسیه که در کنار امریکازنده‌بزرگ‌ترین زرادخانه هسته‌ای جهان است، برای تأمین ثبات راهبردی وارد مذاکره شود. این مسئله به‌ویژه در جریان دیدار اخیر بایدن با ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه در ژنو مطرح ودر این چارچوب قرار شد تا هیئت‌های امریکایی و روسی در ژنو در این زمینه دیدار و رایزنی کنند. با این حال به دلیل موضع سرخخانه واشنگتن که قبل از این هم بارها موجب کارشکنی در مذاکرات مربوط به کاهش امریکایی در رایزنی‌های ژنو نتوانستند در مورد گفت‌وگو درباره تسلیحات تهاجمی و دفاعی با مهمات هسته‌ای و غیر هسته‌ای به توافق برسند. وی افزود: ما برای ایسن هدف تلاش می‌کنیم و این مسئله پوشیده‌ای نیست و می‌خواهیم در چارچوبی که اعلام کرده‌ایم درباره آن گفت‌وگو کنیم اما با طرف امریکایی درباره این موضوع به توافق نرسیدیم. در مقابل وزارت خارجه امریکا طی بیانیه‌ای در این زمینه گفت که در این دور هیئت مذاکره‌کننده امریکایی و روسی درباره شرایط امنیتی و چشم‌انداز ایجاد یک معاهده جدید پیرامون کنترل تسلیحات هسته‌ای بحث و رایزنی کردند و این مذاکرات را حرف‌های اصولی خواند. همچنین جویابیدن، رئیس‌جمهور امریکا در ساره دور اول مذاکرات استراتژیک میان مسکو و واشنگتن ابراز خوبی‌بینی کرد. روسیه در دومین روز این مذاکرات خواهان پیوستن بریتانیا و فرانسه به مذاکرات کنترل تسلیحات هسته‌ای با امریکا شد، در حالی که امریکا خواستار اضافه شدن چین به مذاکرات این زمینه شد. این در حالی است که وزارت امور خارجه روسیه در راستای موضع اصولی مسکو در بیانه‌های تأکید کرد که از سرگیری مذاکرات جامع راهبردی بین امریکا و روسیه به‌جلوگیری از تلاش‌های هدفمند در جهت تضعیف معماری بین‌المللی در عرصه کنترل تسلیحات کمک خواهد کرد.

رویکرد غیرسازنده امریکا

امریکا در دوره زمامداری دونالد ترامپ روند مذاکرات ثبات راهبردی خواهد شد.

درد

شواهد نشان می‌دهد که رویکرد واشنگتن در این زمینه همچنان مبتنی بر زیاده‌خواهی و گرفتن امتیاز از روسیه بدون دادن امتیاز متقابل است. چنین رویکردی مسلماً منجر به بی‌نتیجه ماندن مذاکرات ثبات راهبردی خواهد شد

دولت بایدن در راستای رویکرد کلی امریکا

که همواره دشمنان و رقبای خود را مورد اتهام قرار داده است و خود را میراث‌ر هر گونه اقدام یا رویه نادرست نشان می‌دهد، در این باره نیز تلاش کرد تا به نحوی خطر هسته‌ای ادعایی از جانب روسیه را دلیل اقدامش برای تمدید پیمان استارت جدید قلمداد کند. در حالی که واقعیت این است که امریکا به‌خصوص در دوره

زمامداری ترامپ‌گام‌های بزرگی را در راستای نوسازی هسته‌ای در ابعاد زمینی، دریایی و هوایی برداشته و میلیاردها دلار را به تجهیز دوباره زرادخانه هسته‌ای خود اختصاص داده و این روند در دوره بایدن نیز تداوم یافته است. در بودجه دفاع جدید دولت بایدن برای اسال ۲۰۲۲ مبلغ چشمگیری برای نوسازی زرادخانه هسته‌ای امریکا اختصاص یافته است.

در حال عین بایدن وعده داد که روسیه که در کنار امریکازنده‌بزرگ‌ترین زرادخانه هسته‌ای جهان است، برای تأمین ثبات راهبردی وارد مذاکره شود. این مسئله به‌ویژه در جریان دیدار اخیر بایدن با ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه در ژنو مطرح ودر این چارچوب قرار شد تا هیئت‌های امریکایی و روسی در ژنو در این زمینه دیدار و رایزنی کنند. با این حال به دلیل موضع سرخخانه واشنگتن که قبل از این هم بارها موجب کارشکنی در مذاکرات مربوط به کاهش امریکایی در رایزنی‌های ژنو نتوانستند در مورد گفت‌وگو درباره تسلیحات تهاجمی و دفاعی با مهمات هسته‌ای و غیر هسته‌ای به توافق برسند. وی افزود: ما برای ایسن هدف تلاش می‌کنیم و این مسئله پوشیده‌ای نیست و می‌خواهیم در چارچوبی که اعلام کرده‌ایم درباره آن گفت‌وگو کنیم اما با طرف امریکایی درباره این موضوع به توافق نرسیدیم. در مقابل وزارت خارجه امریکا طی بیانیه‌ای در این زمینه گفت که در این دور هیئت مذاکره‌کننده امریکایی و روسی درباره شرایط امنیتی و چشم‌انداز ایجاد یک معاهده جدید پیرامون کنترل تسلیحات هسته‌ای بحث و رایزنی کردند و این مذاکرات را حرف‌های اصولی خواند. همچنین جویابیدن، رئیس‌جمهور امریکا در ساره دور اول مذاکرات استراتژیک میان مسکو و واشنگتن ابراز خوبی‌بینی کرد. روسیه در دومین روز این مذاکرات خواهان پیوستن بریتانیا و فرانسه به مذاکرات کنترل تسلیحات هسته‌ای با امریکا شد، در حالی که امریکا خواستار اضافه شدن چین به مذاکرات این زمینه شد. این در حالی است که وزارت امور خارجه روسیه در راستای موضع اصولی مسکو در بیانه‌های تأکید کرد که از سرگیری مذاکرات جامع راهبردی بین امریکا و روسیه به‌جلوگیری از تلاش‌های هدفمند در جهت تضعیف معماری بین‌المللی در عرصه کنترل تسلیحات کمک خواهد کرد.

رویکرد غیرسازنده امریکا

امریکا در دوره زمامداری دونالد ترامپ روند مذاکرات ثبات راهبردی خواهد شد.

کودتای نرم علیه جریان اخوان المسلمین تونس

نیز جلوگیری به عمل آوردند. این اقدامات در پی بالا

گرفتن تظاهرات مردمی در پی ضعف دولت در کنترل بیماری کرونا و مشکلات اقتصادی صورت گرفت. امارات، عربستان و مصر از جمله کشورهای بودند که پس از اقدام رئیس‌جمهور تونس از این تصمیم ابراز خوشحالی کردند. این سه کشور سرخست‌ترین مخالفان در مقابل جریان‌های اصلاح‌گرا در منطقه هستند. به همین ترتیب اقدام مصر در سرنگونی دولت محمد مرسی و غیرقانونی شمرن فعالیت اخوان المسلمین در آن کشور نیز در همین راستا ازبایی می‌شود. رهبران حزب‌التنهضه به‌صورت علنی حزب عدالت

و توسعه ترکیه را الگوی خود معرفی کرده‌اند و بدین ترتیب تضعیف جریان اخوان‌المسلمین در راستای مقابله با نفوذ ترکیه در شمال آفریقا به‌شمار می‌رود. هم‌اکنون لیبی صحنه درگیری قطر و ترکیه به‌عنوان کشورهای حامی جریان اخوان‌المسلمین با عربستان، امارات و مصر به‌عنوان مخالفان این جریان است. طی روزهای گذشته نیز دادگاهی در مصر برای ۲۴ نفر از اعضای اخوان‌المسلمین به دلیل اعتراض به کودتا علیه محمد مرسی حکم اعدام صادر کرده است. همچنین در سال ۱۳۹۶ نیز برخی از کشورهای عربی تلاش کردند تا

تلاش برای حفظ انسجام با دیوار بتنی اردوغان!؟

قاچاق‌ها عمدتاً از مناطق صعب‌العبوری میان دو کشور انجام می‌شوند که ساخت دیوار در آن ناممکن است یا به‌زینه‌های بسیار و به سختی می‌توان آن را صورت داد. کما اینکه غالباً قاچاق به‌صورت انفرادی یا در قالب چند نفر (کولبران) در هر بار انجام می‌شود. این موضوع برای اعضای پ‌ک‌ک نیز صادق است. اگر چنین نیز بنگریم، باز هم ایران در نگاه ترکیه دولت ضعیفی پنداشته می‌شود که توان امنیتی در جلوگیری از این موارد را ندارد.
اهداف پنهانی:
حفظ انسجام ملی و مدیریت کردها؛ به‌نظر می‌رسد دولتمردان ترکیه با ایجاد دیوارهای بتنی دورتادور کشور خود، نوعی هراس از تجزیه و چند پاره شدن کشورشان دارند. در مرز با ایران، ترکیه تاکنون ساخت ۱۴۴ کیلومتر دیوار را به پایان رسانده و احداث ۶۳ کیلومتر دیگر را آغاز کرده است. در مرز با سوریه نیز که حدود ۹۱۱ کیلومتر است، ترکیه بیش از ۷۰۰ کیلومتر دیوار کشی کرده و به دنبال این است که این مهم را چنین اقدامی برای از میان برداشتن وحدت فراملی کردها هر سه کشور وجود داد، مسئله کردهاست و اردوغان سعی دارد با ساخت این دیوارها به نوعی مدیریت کردهای ترکیه را با جداسازی آنها به دست بگیرد. البته فعالان کرد معتقدند چنین اقدامی برای از میان برداشتن وحدت فراملی کردها صورت پذیرفته است. نباید از یاد ببریم که ذهنیت تاریخی تجزیه‌شدن این کشور که بر جای مانده از فروپاشی امپراتوری عثمانی است، محرک مهمی در ایجاد چنین دیوارسازی‌هایی بوده است. همچنین کودتای نافرجام سال ۲۰۱۶ در ترکیه و رخدادهای متعاقب آن، این پیام را به اردوغان رساند که ایالات متحده در صدد به کاریگری کردها برای برهم زدن وضعیت حاکم بر ترکیه است. کاهش عمق استرژیک ایران؛